

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ประเทศต่างๆ จึงพยายามปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ได้มีการปรับปรุง และพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติมา โดยตลอด เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศตอบสนองความต้องการอันเป็นความจำเป็นของสังคมไทยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกระดับการศึกษา ในระดับอาชีวศึกษาก็เช่นกัน ได้มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีฝีมือ มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพ มีเจตคติที่เหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน หรือสามารถประกอบอาชีพอิสระเองได้ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ การศึกษาด้านอาชีวศึกษา เน้นฝีมือ และความชำนาญเฉพาะด้าน ผู้เรียนสามารถปฏิบัติจริงได้ สามารถเลือกเรียนตามศักยภาพ และโอกาสของผู้เรียน ถ่ายโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้ และประสบการณ์จากแหล่ง วิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับสภาพชุมชน และท้องถิ่น กรมอาชีวศึกษาจึงได้จัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการเพื่อฝึกฝีมือ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อจะได้ผู้สำเร็จการศึกษาตรงตามคุณสมบัติที่ตลาดแรงงานต้องการ ลดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จ การศึกษา ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาแรงงานระดับฝีมือ โดยที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในงานอาชีพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างอาชีพ มีความมั่นใจ และภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน (อโนทยา เรื่องศรี, 2546, หน้า 1-2)

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทางด้านอาชีวศึกษา สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการฝึกงานที่จะ ได้ประสบการณ์ตรงจากอาชีพที่ทำ และพิสูจน์ว่าความรู้ที่เรียนมาในแต่ละสาขาวิชานั้นสอดคล้องกับ อาชีพจริงหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักเรียนคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดให้ใช้ หลักสูตรใหม่ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในระยะแรกให้นำรายวิชาไปฝึกงานอย่างน้อย 1 ภาคเรียนในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการ ซึ่ง ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนว่าหากสถานศึกษาใดไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้นำรายวิชาการฝึกงาน ปวช.

2000-7001 และปวส. 3000-7001 ไปจัดแทนไม่ว่าจะจัดการฝึกงานรูปแบบใดก็ถือว่าเป็นการสร้างทักษะที่ได้ปฏิบัติงานจริงในวิชาชีพนั้นๆ (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา, 2549, หน้า 1)

ในการฝึกงานของนักศึกษาต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือนำทาง ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา แผนการสอน วิธีการสอน เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการประเมินผลเป็นต้น ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจหรือหลักสำคัญของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงสภาพการจัดดำเนินการทางการศึกษา ซึ่งหลักสูตรทุกหลักสูตรพยายามจะทำให้จุดประสงค์ทางการศึกษابรรลุผลสัมฤทธิ์ในระดับหนึ่ง โดยจุดประสงค์ทางการศึกษาจะผูกติดกับปรัชญาของความต้องการของประเทศ และสังคม ความพึงพอใจของประชาชน และความต้องการทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคล (สมบัติ พิพัฒน์เมธา, 2546, หน้า 1)

อย่างไรก็ตามหลักสูตรทุกหลักสูตรเมื่อใช้ไประยะหนึ่งแล้วจะต้องมีการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักสูตร และตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่าและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ (วันเพ็ญ วรรณโกมล, 2548, หน้า 191)

จะเห็นได้ว่าการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายสำคัญได้แก่ การหาคุณค่าของหลักสูตรว่าตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ และบรรลุผลมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจวางรูปแบบหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาต่อไป นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินสถาบัน เพื่อใช้ข้อมูล และสารสนเทศในการตัดสินใจสำหรับการวางแผนกลยุทธ์ ประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของสถาบัน ผลของการประเมินจะเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงกับกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การพัฒนา และการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และสถาบันนั่นเอง (สมบัติ พิพัฒน์เมธา, 2546, หน้า 1-2)

ในปัจจุบันรูปแบบที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบด้วยกัน ได้แก่แนวคิดโมเดลชิปในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (stufflebeam's CIPP Model) แนวความคิดแบบจำลองของ R.W. Tyler และแนวความคิดของ Stake เป็นต้น แต่รูปแบบที่นักวิชาการนิยมใช้กันมาก คือ รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่ให้สารสนเทศเพื่อการวางแผน และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาตลอดจนการกำหนดอนาคต หรือกล่าวได้ว่ารูปแบบการประเมินตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนา และประกันประสิทธิผลของสิ่งที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 169-172)

บริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) เป็นสถานประกอบการอุตสาหกรรมด้านสิ่งทอแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ในแต่ละปีจะมีนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เข้ารับการฝึกงานจากบริษัท จากสถิติปี พ.ศ. 2549 มีนักศึกษาฝึกประสบการณ์จากสถาบันการศึกษาต่างๆ มาฝึกงานที่บริษัท

จำนวนทั้งสิ้น 66 คน ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2544 คณะทำงานด้านระบบการบริหารงานคุณภาพของบริษัท ยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) ได้จัดทำระเบียบปฏิบัติงานเรื่องการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับการซ่อมบำรุงเครื่องจักรปั่นด้าย-ทอผ้า-ฟอกย้อม การบำรุงรักษาเครื่องจักร อุปกรณ์-เครื่องมือต่างๆ และ soft ware ตลอดจนได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของระเบียบปฏิบัติงานการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานเป็นระยะๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ระเบียบปฏิบัติงานการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานนี้ใช้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรม และทบทวนการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานซ่อมบำรุงเครื่องจักรของบริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) และนำมาใช้เป็นหลักสูตรในการฝึกงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ด้วย จากอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ได้ทำการศึกษาและประเมินผลการใช้หลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบว่ามีความเหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์หรือไม่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตรงตามวิชาชีพหรือไม่ ตลอดจนสามารถประกอบอาชีพหรือสามารถทำงานได้จริงหรือไม่ นอกเหนือจากเป็นผู้มีความรู้ทางด้านวิชาการ มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามที่ตลาดแรงงานและสถานประกอบการต้องการ (บริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน), 2549, หน้า 1)

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ สายอาชีวศึกษา บริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีความรู้ความสามารถ และทักษะตรงตามวิชาชีพตามที่ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการต้องการ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นรูปแบบแนวทางการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการฝึกประสบการณ์ สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการอื่นๆ หรือผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดเห็นตามรูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่ได้ข้อมูลสารสนเทศครบทุกด้านเพื่อการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ สายอาชีวศึกษา บริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้กรอบการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรตามรูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) ตามแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ประเมินใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท ได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานกับสภาพของสังคม สภาพของเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการของนักศึกษา
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน เนื้อหาหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน คุณลักษณะผู้ฝึกสอน คุณลักษณะนักศึกษา ฝึกประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่
3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการประเมินผลการเรียนหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน
4. ด้านผลผลิต ได้แก่ ความเหมาะสมของคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่จบหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ฝึกสอน จำนวน 10 คน ผู้บังคับบัญชาผู้ฝึกสอน จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นพนักงานบริษัทยูนิเวนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ สายอาชีวศึกษา จากสถาบันอาชีวศึกษาต่างๆ ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 50 คน รวมประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ สายอาชีวศึกษา บริษัทยูนิเวนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งดำเนินการโดยใช้กรอบความคิดเห็นตามรูปแบบ CIPP Model ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การประเมินด้านบริบท (context evaluation: C) เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานกับสภาพของสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการของนักศึกษา

2.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation: I) เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร คุณลักษณะผู้ฝึกสอน คุณลักษณะนักศึกษา ฝึกประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่

2.3 การประเมินด้านกระบวนการ (process evaluation: P) เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการประเมินผลการเรียนหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน

2.4 การประเมินด้านผลผลิต (product evaluation: P) เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของคุณภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ที่จบหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 – วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ใช้เวลาในการวิจัยทั้งสิ้นรวม 10 เดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการประเมินหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model ของสตีฟฟีลด์มิง มาเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดหลักสูตร โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ผู้ฝึกสอน และผู้บังคับบัญชาผู้ฝึกสอน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต จากการใช้หลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านบริบท ได้แก่ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตรกับสภาพของสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการของนักศึกษา

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่

2.1 ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร

2.2 ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร

2.3 ความเหมาะสมของคุณลักษณะผู้ฝึกสอน

2.4 ความเหมาะสมของคุณลักษณะนักศึกษาฝึกประสบการณ์

2.5 ความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่

3. ด้านกระบวนการ ได้แก่

3.1 ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน

3.2 ความเหมาะสมของการนิเทศ

3.3 ความเหมาะสมของการประเมินผลการเรียน

4. ด้านผลผลิต ได้แก่ ความเหมาะสมของคุณภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่จบหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การจัดการฝึกสอนหลักสูตรรายวิชาการซ่อมบำรุงเครื่องจักรปั้นด้าย และหลักสูตรรายวิชาการซ่อมบำรุงเครื่องจักรทอผ้าให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์สายอาชีวศึกษา ใช้รูปแบบการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรตามกรอบการประเมินตามรูปแบบจำลองซีป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม เพื่อศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

นักศึกษาฝึกประสบการณ์ หมายถึง นักศึกษาสายอาชีวศึกษาสาขาสิ่งทอ ช่างกล ช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มาฝึกประสบการณ์ในบริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) ในปีการศึกษา 2552

ผู้ฝึกสอน หมายถึง พนักงานบริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ ระดับหัวหน้างาน ที่ทำหน้าที่ฝึกสอนงานให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ในปี พ.ศ. 2552

ผู้บังคับบัญชาผู้ฝึกสอน หมายถึง พนักงานบริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรปราการ ระดับหัวหน้าแผนก หัวหน้าส่วนงาน และผู้จัดการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการวางแผน และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องมากยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรของบริษัทยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานในสาขาวิชาชีพอื่นๆ